

**QIYA KON LAHIMLARIDA MAXSUS LENTALI KONVEYERLARDAN
FOYDALANISH****Sulxonov Diyorbek Ahror o'g'li****Zuxritdinov Davronbek Xusniddin o'g'li***1. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti Olmaliq filiali 3f-21**“YOKI” guruhi talabasi**2. Islom Karimov nomidagi Toshkent davlat texnika universiteti Olmaliq filiali**“Konchilik ishi” kafedrasida assistenti*

Annotatsiya: Yer osti konchilik sanoatida foydalaniladigan qiya stvollarda bugungi kun talablariga mos keluvchi yangi tipdagi lentali konveyerlardan foydalanish hisobiga uzluksiz tashish tizimini joriy qilish asosiy g'oya.

Kalit so'zlar: Foydali qazilma, konveyerlar, gorizontol ,vertikal va qiya stvol, lentali konveyerlar , maxsus qovurg'a, siquvchi qo'shimcha lenta , maxsus to'siqlar, tarnov shakli

Foydali qazilma tanasining yotish elementlariga ko'ra va iqtisodiy samaradorligiga bog'liq ravishda konlarni gorizontol ,vertikal va qiya stvol bilan ochish mumkin. Konchilikda imkon qadar uzluksiz ishlaydigan transport tizimini qo'llashga ko'p e'tibor qaratiladi. Konlarni qiya stvollar bilan ochadigan bolsak konveyer transportini qo'llash imkoniyatimiz mavjud hisoblanadi. Hozirgi zamonaviy turdagi konveyerlar orqali keskin qiya stvollarda ham konveyer transportini qo'llash imkoniyatimiz mavjud.

Odatda konveyerlarni 18 gradusgacha bolgan qiyaliklarda qo'llaniladi. Bu esa keskin qiya lekin konveyer transportini qo'llash imkoniyati mavjud bo'lgan stvollarga o'rnatishda muammolarga sabab bo'ladi. Bugungi kundagi konveyerlarning maxsus turlarini qo'llaydigan bo'lsak samaradorlikni oshirgan bo'lamiz. Konveyerlarning eng ko'p tarqalgan turlaridan biri bu lentali konveyer hisoblanadi. Tik qiyalikli lentali konveyerlarda yukni lentada ushlab turish maqsadida quyidagicha maxsus qurilmalar yoki maxsus konstruksiyalar qo'llaniladi:

- lenta yuzasi maxsus qovurg'ali taramlar bilan jihozlangan;
- lentaga yukni siquvchi qo'shimcha lenta bilan jihozlangan;
- tashilayotgan yukni tutib turish uchun xizmat qiladigan maxsus to'siqlar bilan jihozlangan bo'lishi mumkin.

Birinchi holatda lenta yuzasidagi maxsus qovurg'ali taramlar turli shakllarda 40 mm gacha balandlikda (bo'rtgan) bo'lishi mumkin (1-rasm). Qovurg'alar shunday joylashgan bo'ladiki, bunda yukli yo'nalishdagi lenta yuzasida tarnov shakli, yuksiz yo'nalishda esa rolklar ustidan erkin o'tish imkoniyatini berishi kerak. Bunday tuzilishli lentalarda 250 mm yiriklikdagi yuklar 25 gradusgacha qiyalikka tashishi mumkin.

Taram lentali konveyerlarni afzalliklari - qiyalikka ishlatiluvchi konveyerlarning barcha uzellari va elementlarini ishlatish mumkinligidir. Kamchiliklari - taramli lentalarning qattiqligi egilishga qiyinchilik tug'diradi, bu esa barabanlar diametrlarining katta bo'lishligiga sabab bo'ladi; yuritish barabanlari faqatgina bitta bo'ladi va unga lentaning o'ralish burchagi 1800 dan oshmaydi; taramli lentalarni tozalash qiyinligi yuksiz tarmoqda tiqilishlar hosil bo'lishiga olib keladi.

Lenta va yuk orasidagi bosimni oshirishning yana bir usuli lenta tarnovini chuqurlashtirishdir. Tarnovning chuqurlashish chegarasi shunday darajaga etadiki lentaning shakli aylana ko'rinishga yaqinlashadi. Bunday turdagi konveyerda yuklarni 25o qiyalikkacha tashish mumkin.

Uchinchi holatda konveyer lentasi baland to'siqchalar (balandligi 400 mm gacha) bilan jihozlanadi. Bir nechta konstruksiyalarda lenta gofirovka (nov-nov qilingan) bortlar bilan jihozlanib, ular oxirlovchi barabanlardan o'tayotganda to'g'rilanadi. Bunday konstruksiyali konveyerlar 350 gacha qiyalikka yuk tashishda ishlatiladi.

Bunday turdagi konveyerlarning kamchiliklari - pastki tarmoqni tutib turish uchun murakkab konstruksiyalar talab etilishi, bir banabanli yuritmaligi va boshqalar.

O'lchami 600 mm dan oshiq bo'lgan yirik bo'lakli yuklarni tashishda yuruvchi Tayanch lentali konveyerlar, hamda plastinali konveyerlar ishlatiladi. Bu kabi konveyer turlari hozirda keng tarqalmoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Turg'unov F. F., Zuxritdinov D. X. **ANGREN KON BOSHQARMASIGA QARASHLI RUDA SHAXTALARDA MUSTAHKAMLASH VOSITALARDAN FOYDALANISHNING SAMARALI USULI //IMRAS. - 2024. - T. 7. - №. 1. - C. 591-612.**
2. Turg'unov F. F. **ANGREN RAZREZIDA QO'LLANILAYOTGAN EKSKAVATOR CHO'MICHI KESUVCHI ELEMENTLARINING ISHLASH MUDDATINI OSHIRISH //Uzbek Scholar Journal. - 2023. - T. 14. - C. 37-39.**
3. Davron Z. et al. **SHAXTA SUVLARIDAN FOYDALANISHDA ENERYIGA SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULI //PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SCIENCE AND EDUCATION. - 2023. - T. 1. - №. 6. - C. 11-14.**
4. Turg'unov F. F., Nishanov A. I. **RESPUBLIKAMIZDAGI KO 'MIR KONLARI VA ULARNI QAZIB OLIHDA PORTLATISH ISHLARINI GIDROZABOYKALAR YORDAMIDA AMALGA OSHIRISH //IJODKOR O'QITUVCHI. - 2023. - T. 3. - №. 33. - C. 168-173.**
5. Turg'unov F. F., Abdiyev O. X. **MA'DANLI KARYERLARNING CHUQUR GORIZONTLARINI QAZIB OLIHDA MEXANIZATSIYALASH VOSITALARI VA TEXNOLOGIK O'LCHAMLARINI ASOSLASH //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. - 2022. - T. 1. - №. 8. - C. 678-680.**
6. Курбанбаев Д. М. и др. **ВИДЫ, СВОЙСТВА И ОТРАСЛИ ПРИМЕНЕНИЕ ИЗВЕСТНЯКОВ //Uzbek Scholar Journal. - 2022. - T. 11. - C. 28-32.**
7. Erkaboeva S. I., Sulxonov D. A. **QAZILGAN BO'SHLIQNI TO'LDIRIB QAZISH TIZIMI //Научный Фокус. - 2023. - T. 1. - №. 2. - C. 1342-1344.**

8. Erkaboeva S. I., Sulxonov D. A. QAZISH TIZIMINI TANLASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR //JOURNAL OF INNOVATIONS IN SCIENTIFIC AND EDUCATIONAL RESEARCH. – 2023. – Т. 6. – №. 6. – С. 204-206.
9. Nodirova S. M., Erkaboyeva S. I. SHAXTA ATMOSFERASINI IFLOSLANTIRUVCHI MANBALAR //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 10. – С. 86-90.
10. Erkaboyeva S. I., Nishanov A. I. YER OSTI KON ISHLARIDA QO'LLANILADIGAN QAZIB OLIISH TIZIMLARIDA XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH TADBIRLARI //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 10. – С. 102-106.
11. Гаибназаров Б. А., Алимов Ш. М., Эркабоева С. АНАЛИЗ ТЕХНОЛОГИЙ ФОРМИРОВАНИЯ СКВАЖИННЫХ ЗАРЯДОВ С ПРИМЕНЕНИЕМ НЕВОДОУСТОЙЧИВЫХ ВВ ПРИ ДРОБЛЕНИИ ГОРНЫХ ПОРОД В ОБВОДНЕННЫХ УСЛОВИЯХ НА КАРЬЕРАХ //Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences. – 2023. – Т. 3. – №. 1. – С. 168-179.
12. Нодирова Ш. М., Эркабаева С. И., Муталова М. А. РАЗРАБОТКА И ИЗУЧЕНИЕ РАЗДЕЛЕНИЯ СВИНЦОВО-МЕДНОГО КОНЦЕНТРАТА С ПРИМЕНЕНИЕМ СУЛЬФИТА НАТРИЯ В КАЧЕСТВЕ ДЕПРЕССОРА ДЛЯ МИНЕРАЛОВ СВИНЦА //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 11. – С. 58-62.
13. Erkaboyeva S. I., Sulxonov D. A., Ulashov D. Z. CHUQUR KARYERLARDA RESURSLARNI TEJAYDIGAN VA EKOLOGIK TOZA TRANSPORT TIZIMI //IMRAS. – 2023. – Т. 6. – №. 8. – С. 153-157.
14. Erkaboeva S. I., Sulxonov D. A., Ramanov X. S. BIR YARUSLI AG'DARMALARNI XOSIL QILISH NAZARIYASI VA AMALIYOTINI O'RGANISH //THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY. – 2024. – Т. 2. – №. 17. – С. 49-51.
15. Erkaboyeva S. I., Malikov M. A. CHUQUR KARYER BORTLARINING QIYALIGIDA ICHKI AG 'DARMALARNI XAVFSIZ SHAKLLANTIRISH SHARTLARINI TADQIQ QILISH //IMRAS. – 2024. – Т. 7. – №. 1. – С. 174-179.
16. Erkaboeva S. I., Sulxonov D. A. MURUNTOV KARYERINING ISHSIZ BORTLARIDA ICHKI AG 'DARMALARNING PARAMETRLARINI ILMIY ASOSLASH //INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH CONFERENCE. – 2023. – Т. 2. – №. 15. – С. 211-215.
17. Erkaboyeva S. I., Yunusov A., Samadova G. M. AG 'DARMALAR XOSIL QILISHNING MUXANDIS-GEOLOGIK TAXLILI //IMRAS. – 2024. – Т. 7. – №. 1. – С. 792-797.
18. Turg'unov F. F., Zuxritdinov D. X. YOSHLIK-1 KARYERI MISOLIDA RUDA ZAXIRASINI QAZIB OLIISHDA HOSIL BO'LGAN NOGABARIT BO'LAKLARNI ELEKTR ZARYAD USULI BILAN MAYDALASH ASOSLARI //IJODKOR O'QITUVCHI. – 2024. – Т. 4. – №. 37. – С. 74-81.
19. Toshtemirov U. T., Axmadov U.A. Yer osti boyliklaridan oqilona foydalanish va uni muhofaza qilishning ba'zi jihatları //Scienceweb academic papers collection. – 2018.

20. Ахмадов У.А., Мельникова Т. Е., Тоштемиров У. Т. АНАЛИЗ МИКРОКЛИМАТИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ КАРЬЕРА КАЛЬМАКЫР //Евразийский журнал академических исследований. – 2022. – Т. 2. – №. 12. – С. 1207-1216.
21. Д.М. Курбанбаев, С.И. Эркабаева, И.М. Рахматуллаев, У.А. Ахмадов. ВИДЫ, СВОЙСТВА И ОТРАСЛИ ПРИМЕНЕНИЕ ИЗВЕСТНЯКОВ //Uzbek Scholar Journal. – 2022. – Т. 11. – С. 28-32.
22. Алимов Ш. М. и Ахмадов У.А. ПОВЫШЕНИЕ УСТОЙЧИВОСТИ БОРТОВ ПРИ ВЕДЕНИИ БУРОВЗРЫВНЫХ РАБОТ В МЕСТОРОЖДЕНИЕ «ЁШЛИК-1» //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – Т. 2. – №. 18. – С. 79-82.
23. Zuxritdinov D. X. YER OSTIDA ISHLAYDIGAN KON ISHCHILARINING HARAKAT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – Т. 2. – №. 17. – С. 549-552.
24. Davron Z. et al. SHAXTA SUVLARIDAN FOYDALANISHDA ENERYIGA SAMARADORLIGINI OSHIRISH USULI //PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF SCIENCE AND EDUCATION. – 2023. – Т. 1. – №. 6. – С. 11-14.
25. Zuxritdinov D. X., Nishanov A. I. KONCHILIK TRANSPORTLARIDA YONG'INGA QARSHI YANGI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH //Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities. – 2023. – Т. 11. – №. 4. – С. 368-372.
26. Sohibov I. Y. et al. “QIZIL-OLMA” KONI SHAROITIDA KON LAHIMLARIDAGI KON BOSIMINI EXAMINE 2D KOMPYUTER DASTURIDA HISOBLASH ISHLARINING TAHLILI //Finland International Scientific Journal of Education, Social Science & Humanities. – 2023. – Т. 11. – №. 5. – С. 2414-2424.
27. Бакиров Г. Х. и др. ОБОСНОВАНИЕ ПРИНЦИПОВ ВЫБОРА КОНСТРУКЦИИ И ОПТИМАЛЬНЫХ ПАРАМЕТРОВ КРЕПИ ПОДЗЕМНЫХ ВЫРАБОТОК //IJODKOR O'QITUVCHI. – 2023. – Т. 3. – №. 33. – С. 162-167.
28. Ahror o'g'li S. D., Jaloliddin o'g'li N. T., Xusniddin o'g'li Z. D. SHAXTA SHAMOLLATISH TIZIMIDAN FOYDALANIB MEKANIK ENERGIYANI ELEKTR ENERGIYASIGA AYLANITISH //IJODKOR O'QITUVCHI. – 2024. – Т. 4. – №. 37. – С. 170-174.
29. Maxmudjanovich X. T. et al. FOYDALI QAZILMA KONLARINI OCHIQ USULDA QAZIB OLISHDAN BO'SHAGAN MAYDONLARNI REKULTIVATSIYASI QILISH //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. – 2023. – Т. 2. – №. 15. – С. 738-741.
30. Axbaraliyevich E. M. FOYDALI QAZILMA KONLARINI OCHIQ USULDA QAZIB OLISHDAN BO'SHAGAN MAYDONLARNI REKULTIVATSIYASI QILISH JARAYONINING BOSQICHLARI //IJODKOR O'QITUVCHI. – 2023. – Т. 3. – №. 26. – С. 226-228.

31. Ergashev M. A., O'ralboyeva D. F. YOSHLIK 1 KONIDA SKVAJINA ZARYADI KONSTRUKSIYASINING MAQBUL TURINI TANLASH VA ASOSLASH //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. - 2022. - T. 2. - №. 13. - C. 668-670.

32. Алимов Ш. М., Эргашев М. А., Ўралбоева Д. Ф. МЕТОДЫ РЕГУЛИРОВАНИЯ СТЕПЕНИ ДРОБЛЕНИЯ ГОРНЫХ ПОРОД //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. - 2022. - T. 2. - №. 13. - C. 625-627.

33. Axbaraliyevich E. M. et al. YOSHLIK 1 KONI SHAROITIDA PORTLATISH ISHLARINI SAMARALI OLIV BOORISH UCHUN PORTLOVCHI MODDANING MAQBUL TURINI TANLASH //O'ZBEKISTONDA FANLARARO INNOVATSIYALAR VA ILMIY TADQIQOTLAR JURNALI. - 2023. - T. 2. - №. 18. - C. 126-128.

34. Axbaraliyevich E. M. et al. KONCHILIK SOXASIDA ISHLAB CHIQRISH SANITARIYASI TALABLARI //XXI ASRDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALAR, FAN VA TA'LIM TARAQQIYOTIDAGI DOLZARB MUAMMOLAR. - 2023. - T. 1. - №. 6. - C. 63-67.

Axbaraliyevich E. M. et al. FOYDALI QAZILMALARNI BOYITISHGA OID ASOSIY TUSHUNCHALAR VA TERMINLAR //Journal of Universal Science Research. - 2023. - T. 1. - №. 6. - C. 839-842.

35. Isakulov F. U. ANGREN KO 'MIR KONI MISOLIDA BURG 'ILASH QURULMALARINI ISH UNUMDORLIGINI OSHIRISH //IMRAS. - 2024. - T. 7. - №. 1. - C. 275-279.